

# YNGLEFUGLE I VÆREBRO ÅDAL KORTLÆGNING FRA APRIL-JUNI 2022



RAPPORT TIL ROSKILDE KOMMUNE 2022

Projekt navn	Ynglefugle Værebros Ådal
Kunde	Roskilde Kommune Veje og Grønne Områder Att. Klaus Andersen
Projektleder	Erik Mandrup Jacobsen
Projekt nummer	22000906
Udarbejdet af	Rie B. E. Jensen og Erik M. Jacobsen
Kvalitetssikret af	Erik Mandrup Jacobsen
Godkendt af	Lea Bjerre Schmidt
Version	01
Versionsdato	03-10-2022

# INDHOLD

1	BAGGRUND.....	4
1.1	Ådalens beliggenhed .....	4
2	METODE.....	5
3	RESULTATER.....	6
3.1.1	Delområde 1 .....	6
3.1.2	Delområde 2 .....	7
3.1.3	Delområde 3 .....	9
3.1.4	Delområde 4 .....	11
3.1.5	Delområde 5 .....	12
3.2	Særlige observationer .....	14
3.3	Ynglebestande 2008-2022.....	15
4	DISKUSSION.....	18
4.1	Anbefalinger.....	18
4.1.1	Generelle anbefalinger.....	18
4.1.2	Særligt for de specifikke delområder.....	21
4.2	Konsekvenser af mulig motorvej.....	25
5	REFERENCER .....	28
	BILAG .....	29

# 1 BAGGRUND

Baggrunden for denne rapport er, at Roskilde Kommune har ønsket en aktuel status over ådalens ynglefugle, dels til brug for kommende miljøvurderinger, dels for at evaluere og eventuelt supplere de mange plejetiltag, som kommunen de seneste år har iværksat for at forbedre naturforholdene i ådalen.

I foråret 2022 blev foretaget en indledende besigtigelse af optællingsområdet.

I forbindelse med projektet er området besøgt med Roskilde Kommunes politiske udvalg Klima- og Miljøudvalg i sommeren 2022.

Desuden er i efteråret 2022, sammen med lodsejeren, foretaget en besigtigelse ved Østrupgaard med henblik at formulere forslag til naturforbedrende tiltag på ejendommen.

Feltarbejdet i Værebros Ådal er udført af rapportens forfattere.

## 1.1 ÅDALENS BELIGGENHED

Værebros Ådal er beliggende på Sjælland nord for Roskilde, på grænsen mellem Roskilde Kommune og Egedal kommune. Projektområdet, hvor ynglefuglene er kortlagt i 2022, fremgår af Figur 1-1.



**Figur 1-1** Figur med optællingsområdet med adgangsveje (blå linjer) og observationspunkter (røde prikker). Ynglefugle er i 2022 kortlagt inden for de røde markeringer. Se desuden bilag for yderligere inddeling af områder i delområder.

## 2 METODE

Optællingerne af ynglefugle i Værebros ådalen er baseret på kortlægningsmetoden. Der blev i 2022 udført i alt 6 optællinger jævnt fordelt i perioden april - juni, da alle ådalens fugle yngler i denne periode (27. april, 6. maj, 25. maj, 7. juni (sen aften/nattælling), 22. juni og 27. juni). Perioden mellem 6. og 25. maj blev, efter aftale med Roskilde Kommune, ikke optalt på grund af bukkejagt i området.

Der er ved optællingerne fokuseret på engfugle og andre "nøglearter", der forventedes at respondere på den naturpleje (rydning, græsning m.m.), der er gennemført i ådalen.

Alle fugle, der skønnedes at være lokale ynglefugle, blev registreret og deres adfærd noteret. Samtidigt registreredes ikke-ynglende fugle, der rastede eller fouragerede inden for undersøgelsesområdet. Efter den sidste optælling vurderedes antallet af ynglepar for de enkelte arter på baggrund af beskrivelserne i Tabel 2-1.

**Tabel 2-1: Tabel 1: Forhold vedrørende sandsynligheden for, at en given art yngler i Værebros Ådal. \* Inkl. "ventehanner" af svømmeænder.**

	Sikker	Sandsynlig	Mulig
Gamle fugle bærer ekskrementssække	•		
Gamle fugle med føde	•		
Ruger/flyver til/fra rede	•		
Udflyjende unger/ungeførende	•		
Unge(r) i rede	•		
Parringsadfærd		•	
Redebyggende fugle		•	
Territoriehævdende		•	
Tydlig afledningsadfærd		•	
Ængstelige/uroelige fugle		•	
Syngende fugle, flere gange med mindst en uges mellemrum		•	
Syngende fugl, hørt én gang på egnet ynglelokalitet			•
Rastende / fouragerende på egnet ynglelokalitet		•*	•

Antallet af ynglepar er opgjort som et interval, hvor de sikre og sandsynlige ynglepar lægges sammen som minimumsantallet, og summen af sikre, sandsynlige og mulige ynglepar udgør maksimumstallet:

- Mindste antal ynglepar = sikre + sandsynlige.
- Største antal ynglepar = sikre + sandsynlige + mulige.

Der er således ikke ved den endelige opgørelse skelnet mellem sikre og sandsynlige ynglepar.

Alle indsamlede data er indtastet i DOF-basen ([www.dofbasen.dk](http://www.dofbasen.dk)) på lokaliteterne 235020: Værebros Ådal-Frederikssundsvej, 255081: Gundsømagle Holme og 255082 Østrup Holme, det gælder såvel de enkelte dages observationer samt en samlet vurdering af årets ynglebestand ("bearbejdede ynglepar").

### Delområder

Grundet områdets størrelse blev området inddelt i fem områder, der blev yderligere inddelt i en række delområder: 1, 2A, 2B, 3A, 3B, 4, 5A, 5B, 5C og 5D (se bilag).

## 3 RESULTATER

En oversigt over årets resultater i de enkelte delområder (se bilag) er givet i Tabel 3-1 til Tabel 3-5. I Tabel 3-6 er desuden givet en oversigt over antallet af ynglepar, og årets resultat er sammenlignet med resultatet fra en tælling gennemført i 2008, dvs. før en del af de gennemførte plejetiltag.

### 3.1.1 DELOMRÅDE 1

Tabel 3-1: Ynglefugle 2022 i delområde 1 (se bilag).

Delområde 1	Bestand (par)	Adfærd/ynglekode
Blishøne	1	Rastende
Bynkefugl	1	Voksne med 3 unger
Grågås	6-10	Voksne med unger
Gulbug	1	Syngende han
Gøg	1	Syngende han
Hvid vipstjert	1	Rastende
Kærsanger	2	Syngende han
Knopsvane	1	1 unge
Musvåge	1	1 rastende
Nattergal	1-2	Syngende han
Rødben	2-3	Territoriehævdende
Sanglærke	2-4	Syngende han
Svaleklire	0	1 kaldende (22/6/22)
Tornsanger	1	Rastende
Vandrikse	1	Kaldende
Vibe	8-10	8 kuld



Delområde 1 – foråret 2022.

### 3.1.2 DELOMRÅDE 2

Tabel 3-2: Ynglefugle 2022 i delområde 2 (se bilag).

Delområde 2A	Bestand (par)	Adfærd/ynglekode
Blishøne	2-3	Rastende
Bynkefugl	1	Territoriehævdende
Duehøg	1	Territoriehævdende
Fiskehejre	0	Rastende
Græshoppesanger	2	Syngende han
Gråand	10	Ventehanner
Grågå	1	Rastende
Gråstrubet lappedykker	1	Territoriehævdende
Gøg	1-2	Syngende han
Knopsvane	2	Rugende fugle
Krikand	0	16 rastende
Kærsanger	1	Syngende han
Musvåge	1	Overflyvende
Nattergal	2	Syngende han
Rød glente	1	2 stationært fouragerende
Rørsanger	1-2	Syngende han
Rørspurv	1-2	Syngende han
Sanglærke	2	Syngende han
Sivsanger	1-3	Syngende han
Skarv	0	2 rastende
Tornsanger	1	Syngende han
Tårnfalk	0-1	2 fouragerende

Delområde 2B	Bestand (par)	Adfærd/ynglekode
Blishøne	1-2	Rastende
Fiskehejre	0	1 rastende
Gravand*	1	På rede/redebyggende
Græshoppesanger	1	Syngende han
Gråand	2	Ventehanner
Grågå	12	Voksne med unger
Gulbug	1	Kaldende
Gøg	2-4	Syngende han
Havesanger	1	Syngende han
Hvid stork	0	1 fouragerende
Hættemåge	0	Rastende

Knopsvane	1	Rastende
Krikand	0	1 rastende
Musvåge	1	Fouragerende
Nattergal	1-2	Syngende han
Rødben	1	Ungevarslende
Rørhøg	1	Fouragerende
Rørsanger	1	Syngende han
Rørspurv	5-7	Syngende han
Sivsanger	1-3	Syngende han
Skarv	0	1 rastende
Tinksmed	0	57 rastende
Tårnfalk	1	Fouragerende
Vandrikse	1	Territoriehævdende
Vibe	2	Ungevarslende

\* Henvendelse fra borger. Gravand blev observeret ynglende i en grusbunke.



Krikand - observeret i delområde nr. 2 d. 28. april 2022. Foto Steen Højmark-Jensen.





Bynkefugl – yngefugl i delområde 2 i 2022. Foto: Steen Højmark-Jensen.

### 3.1.3 DELOMRÅDE 3

Tabel 3-3: Yngefugle 2022 i delområde 3 (se bilag).

Delområde 3A	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Bynkefugl	1	Syngende han
Græshoppesanger	1	Syngende han
Grågås	25-31	Voksne med unger
Gøg	2	Syngende han
Knopsvane	1	Rastende
Nattergal	1	Syngende han
Rødben	1	Territoriehævdende
Sanglærke	1	Syngende han
Sivsanger	1	Syngende han
Vibe	2-5	Territoriehævdende, ungevarslen

Delområde 3B	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Blishøne	1-2	Rastende
Broget fluesnapper	0-1	Rastende
Bynkefugl	1-2	Voksne med 2 unger
Engpiber	1	Syngende han
Fiskehejre	0	2 rastende
Gransanger	1	Syngende han

Delområde 3B	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Græshoppesanger	1	Syngende han
Gråand	1	Ventehan
Grågås	13	Voksne med unger
Gråstrubet lappedykker	1	Rugende
Gulbug	1	Syngende han
Gøg	1-3	Syngende han
Hvid vipstjert	0-1	Rastende
Knopsvane	1	Rastende
Musvåge	0-2	Fouragerende
Nattergal	1	Syngende han
Rød glente	0-1	Fouragerende
Rødrygget tornskade	1	Rastende, yngleadfærd
Rørhøg	1	Fouragerende
Rørhøne	1	Rastende
Rørsanger	2	Syngende han
Rørspurv	1	Yngleadfærd
Sivsanger	4-6	Syngende han
Sjagger	2-3	Rastende
Skarv	0	Rastende
Skægmejse	1	Kaldende
Stor flagspætte	1	Rastende
Stær	2-3	Rastende
Svaleklire	0	1 rastende
Tårnfalk	1	Fouragerende
Vandrikse	1	Kaldende
Vibe	1	Med unge



Sivsanger – ynglefugl i delområde 3B i 2022. Foto: Steen Højmark-Jensen.



Rødrygget tornskade – ynglefugl i delområde 3B i 2022. Foto: Steen Højmark-Jensen.

### 3.1.4 DELOMRÅDE 4

Tabel 3-4: Ynglefugle 2022 i delområde 4 (se bilag).

Delområde 4	Bestand (par)	Adfærd/ynglekode
Blishøne	1	Rastende
Bynkefugl	1-2	Voksne fugle med unger
Engpiber	0-1	Rastende
Fiskehejre	0	1 rastende
Græshoppesanger	1	Syngende han
Gråand	3	Ventehanner
Grågås	6	Rastende
Gulbug	2	Syngende han
Gøg	2-4	Syngende han
Hættemåge	0	20 rastende 27/4
Knopsvane	1-2	Yngleadfærd
Kærsanger	1	Syngende han
Musvåge	1	Yngleadfærd
Nattergal	4	Syngende hanner
Rødben	1	Territoriehævdende

Delområde 4	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Rødstjert	1	Syngende han
Rørhøg	1-2	Yngleadfærd/territoriehævdende
Rørsanger	6	Syngende han
Rørspurv	3-4	Syngende han
Sanglærke	1	Rastende
Sivsanger	2-6	Syngende han
Skægmejse	1	Rastende
Stormmåge	0	20-25 rastende 27/4 og 6/5
Sølvmåge	0	50 rastende 27/4
Tårnfalk	0-1	Fouragerende
Vandrikse	1	Kaldende
Vibe	2-4	Yngleadfærd



Rørhøg: 1-2 par ynglede i delområde 4 i 2022. Foto: Steen Højmark-Jensen.

### 3.1.5 DELOMRÅDE 5

Tabel 3-5: Ynglefugle 2022 i delområde 5 (se bilag).

Delområde 5A	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Bynkefugl	1	Sandsynlig ynglende
Fiskehejre	0	2 fouragerende
Gråand	1	Ventehan
Gulbug	1	Syngende han

Delområde 5A	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Gøg	2-3	Syngende han
Kærsanger	2-3	Heraf 1 par ungevarslende
Nattergal	5	Syngende han
Rød glente	1	Fouragerende
Rødben	1	Kaldende
Rødstjert	1	Med 2 unger
Rørhøg	1	Rugende fugl
Rørsanger	3	Syngende han
Rørspurv	1	Syngende han
Tornsanger	3	Syngende han
Vandrikse	1	Kaldende

Delområde 5B	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Blishøne	2	Yngleadfærd
Fiskehejre	0	1 rastende
Gråand	4	Ventehanner
Grågås	1-2	Rastende
Gøg	1	Syngende han
Kærsanger	1	Syngende han
Nattergal	3	Syngende han
Rødstjert	0-1	Rastende
Rørhøg	0-1	Fouragerende hun
Rørsanger	1	Syngende han
Rørspurv	1	Syngende han
Sivsanger	1	Syngende han
Skægmejse	1	Kaldende
Stenpikker	0-1	Rastende han
Vandrikse	1	Kaldende
Vibe	1	Territoriehævdende

Delområde 5C	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Vibe	1	Yngleadfærd
Fiskehejre	0	1 rastende
Nattergal	1	Syngende han
Grågås	1	Rastende med 2 unger
Tornsanger	1	Urolige fugle
Gøg	1	Syngende han

Delområde 5D	Bestand (par)	Adfærd/yngekode
Blishøne	1	Rastende
Engpiber	0-1	Rastende
Gråand	0-1	Rastende
Grågås	1	Rastende

Knopsvane	1	Rastende
Kærsanger	1	Syngende han
Musvåge	0-1	Overflyvende
Nattergal	1	Syngende han
Rødstjert	1	Yngleadfærd
Rørhøg	1	Fouragerende
Rørsanger	1	Syngende han
Rørspurv	1	Rastende
Sivsanger	1	Syngende han

## 3.2 SÆRLIGE OBSERVATIONER

Fra listen over ynglende og rastende fugle i 2022 kan specifikt fremhæves (antal individer):

- Blå kærhøg: 1 den 27. april i delområde 2A.
- Duehøg: 1 den 6. maj i delområde 2A.
- Græshoppesanger: 1-3 i perioden 6. maj – 22. juni i hhv. delområde 2A, delområde 2B, delområde 3A, delområde 3B og delområde 4.
- Hvid stork: 1 fouragerende den 6. maj i delområde 2B.
- Rød glente: 1-2 i perioden 27. april til 27. juni i delområde 2A, delområde 3B og delområde 5A.
- Rødrygget tornskade: 1-2 i delområde 3B hhv. den 25. maj og 22. juni.
- Svaleklire: 1 i delområde 3B og 1 i delområde 1 hhv. den 27. april og 22. juni.
- Skægmejse: 1 i delområde 4 og delområde 5B hhv. den 27. april og 25. maj.
- Tinksmed: 57 i delområde 2B den 6. maj.

I DOF-basen (2022) er indmeldt rørdrum i 2012, 2014, 2015, 2017 og 2018 fra Løje Sø men ikke siden. Ifølge lokale beboere er den dog fortsat i området.



Græshoppesanger – seks unglepar i Værebros Ådal i 2022. Foto Steen Højmark-Jensen.

---

### 3.3 YNGLEBESTANDE 2008-2022

En samlet oversigt over bestandsstørrelsen i de enkelte delområder i 2022 er givet i Tabel 3-6, hvori, der også er sammenlignet med bestandsstørrelsen i 2008 (Orbicon 2008).

Det fremgår, at de arter af ynglefugle, som er tilknyttet lysåbne naturtyper har bevaret eller øget deres ynglebestande siden 2008, og at naturplejen, der primært har været rettet mod at genskabe eller bevare lysåbne naturtyper, dermed har virket efter hensigten.

Viben ynglede i 2022 med 17-24 par, hvilket er stort set det samme som i 2008 (22 par), selvom arten på landsplan har udvist en meget markant tilbagegang i den samme periode (Vikstrøm et al. 2022).

Rødben har på landsplan haft stort set uændret ynglebestand i perioden 2008 - 2021, mens bestanden i Værebros Ådal er fordoblet fra tre par i 2008 til 6-7 par i 2022.

Bynkefugl, der ligeledes er karakterfugl for ferske enge, har holdt stand i ådalen trods langsigtet tilbagegang på landsplan (Vikstrøm et al. 2022).

Hvid stork blev ikke fundet ynglende i selve ådalen, men ynglefugle fra nærområdet anvender ofte området til rast og/eller fouragering.

Grågåsens meget markante fremgang fra 27 par i 2008 til mellem 66 og 77 par i 2022 afspejler en tilsvarende fremgang på landsplan (Vikstrøm et al. 2022).

Det fremgår desuden, at en række "interessearter" med tilknytning til mere tilgroede naturtyper som krat og rørsump fortsat er at finde i området som ynglefugle. Forholdsvis fåtallige danske ynglefugle som rørhøg, nattergal, græshoppesanger, rødrygget tornskade og skægmejse er således fortsat at finde som ynglefugle i ådalen med stort set samme bestande som i 2008.

Enkelte arter, der ynglede fåtalligt i 2008, blev ikke genfundet i 2022, herunder lille lappedykker, engsnarre, grønbenet rørhøne, dobbeltbekkasin, natugle, mosehornugle og ravn. Sidstnævnte høres og ses dog meget regelmæssigt i ådalen og yngler sandsynligvis i nærområdet.

Tabel 3-6. Samlet oversigt over bestandsstørrelser (min. = sandsynlige + sikre ynglepar, maks = mulige + sandsynlige + sikre ynglepar) i de enkelte delområder. Desuden er, til sammenligning, anført den vurderede maks-yngebestand i 2008 (Orbicon 2008).

Delområde	1		2A		2B		3A		3B		4		5A		5B		5C		5D		Sum 2022		2008
	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Maks
Blishøne	1	1	2	3	1	2			1	2	1	1			2	2			1	1	9	12	26
Broget fluesnapper									0	1											0	1	-
Bynkefugl	1	1	1	1			1	1	1	2	1	2	1	1							6	8	7
Duehøg			1	1																	1	1	-
Engpiber									1	1	0	1							0	1	1	2	-
Gransanger									1	1											1	1	-
Gravand					1	1															1	1	4
Græshoppesanger			2	2	1	1	1	1	1	1	1	1									6	6	4
Gråand			10	10	2	2			1	1	3	3	1	1	4	4			0	1	21	21	28
Grågås	6	10	1	1	12	12	25	31	13	13	6	6			1	2	1	1	1	1	66	77	27
Gråstrubet lappedykker			1	1					1	1											2	2	4
Gulbug	1	1			1	1			1	1	2	2	1	1							6	6	2
Gøg	1	1	1	2	2	4	2	2	1	3	2	4	2	3	1	1	1	1			13	21	8
Havesanger					1	1															1	1	-
Hvid vipstjert	1	1							0	1											1	2	-
Knopsvane	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2							1	1	8	9	3
Kærsanger	2	2	1	1							1	1	2	3	1	1			1	1	8	9	11
Musvåge	1	1	1	1	1	1			0	2	1	1							0	1	4	6	2
Nattergal	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	4	4	5	5	3	3	1	1	1	1	20	22	17
Rød glente			1	1					0	1			1	1							2	3	1
Rødben	2	3			1	1	1	1			1	1	1	1							6	7	3
Rødrygget tornskade									1	1											1	1	1
Rødstjert											1	1	1	1	0	1			1	1	3	4	-



Delområde	1		2A		2B		3A		3B		4		5A		5B		5C		5D		Sum 2022		2008
	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Min	Maks	Maks
Rørhøg					1	1			1	1	1	2	1	1	0	1			1	1	5	7	6
Rørhøne									1	1											1	1	-
Rørsanger			1	2	1	1			2	2	6	6	3	3	1	1			1	1	15	16	23
Rørspurv			1	2	5	7			1	1	3	4	1	1	1	1			1	1	13	17	35
Sanglærke	2	4	2	2			1	1			1	1									6	8	-
Sivsanger			1	3	1	3	1	1	4	6	2	6			1	1			1	1	11	21	11
Sjagger									2	3											2	3	-
Skægmejse									1	1	1	1			1	1					3	3	1
Stenpikker															0	1					0	1	-
Stor flagspætte									1	1											1	1	-
Stær									2	3											2	3	-
Tornsanger	1	1	1	1									3	3				1	1		6	6	-
Tårnfalk			0	1	1	1			1	1	0	1									2	4	2
Vandrikse	1	1			1	1			1	1	1	1	1	1	1	1					6	6	2
Vibe	8	10			2	2	2	5	1	1	2	4			1	1	1	1			17	24	22
<b>Hovedtotal</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>25</b>	<b>31</b>	<b>13</b>	<b>13</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>85</b>	<b>93</b>	<b>-</b>

## 4 DISKUSSION

### 4.1 anbefalinger

Kapitlet rummer en række anbefalinger til forbedring af levevilkårene for ynglefugle med fokus på eng- og vadefugle, hvid stork samt svømmeænder

Anbefalingerne vil have såvel generel (f.eks. vandstand, invasive arter, prædation, græsningspraksis, forstyrrelser, "frahegning" af prædatorer) som helt specifik karakter (f.eks. fældning af bestemte træbeplantninger for at reducere risikoen for prædation).

#### 4.1.1 GENERELLE ANBEFALINGER

##### Græsning

Roskilde Kommune har opgivet følgende oversigter over græsning i Værebros Ådal i 2022, se Figur 4-1.



Figur 4-1 Områder der i 2022 blev afgræsset.

### **Afgræsning**

Græsning med kreaturer af de åbne arealer i Værebros Ådal bør fortsat være den vedvarende plejeform. Viser det sig, at græsningen ikke kan forhindre visse arealer i at gro til, vil det være nødvendigt at iværksætte rørhøst og/eller maskinel slåning af vegetationen, som allerede i dag er en regelmæssig del af plejen flere steder i ådalen. Det anbefales, i det omfang det kan lade sig gøre, at lade afgræsningen ske efter principperne for "landskabsgræsning" og "helårsgræsning" med naturnærhed, vildhed, variation og sammenhæng som de bærende elementer.

Græsningstrykket bør være i størrelsesordenen 1-1,5 ungkreaturer per hektar (Vestergaard 2000), men græsningens effekt på områderne bør løbende vurderes, og om nødvendigt må græsningspraksis ændres.

I forhold til ynglende vadefugle bør græsningssæsonen være så lang som mulig, gerne til primo-medio oktober, da det er vigtigt, at engene er grundigt afgræsset ved vækstsæsonens slutning, således at græsset er lavt ved starten af den nye ynglesæson. Græsningen omkring vandhuller kan om nødvendigt suppleres med en årlig slåning af vegetationen, når græsningen ophører omkring medio oktober.

Tilskuds fodring bør som udgangspunkt undgås, idet dette vil medføre en uønsket ekstern tilførsel af næringsstoffer til de sårbare naturtyper.

Om græsning generelt skal anføres, at den anvendte praksis ofte vil være et kompromis mellem naturmæssige interesser og hvad der rent landbrugsmæssigt kan lade sig gøre. En ikke-optimal græsning vil således langt være at foretrække for ingen græsning og en deraf følgende tilgroning af de fredede arealer.

### **Slåning**

På enkelte arealer, der ønskes bevaret lysåbne, men som viser sig ikke at være velegnede til græsning, eller hvis de nødvendige dyr ikke kan skaffes, kan evt. suppleres med slåning/slæt. Slæt bør foretages tidligst medio august og skal udføres med klippende/skærende redskaber, som er skånsomme over for floraen.

Af hensyn til stedets ynglende fugle bør slåning foretages uden for fuglenes yngletid (april-juli), og den ryddede vegetation om muligt hurtigt fjernes fra området eller brændes på forsvarlig vis.

### **Vandforhold**

Af hensyn til såvel vandfuglene og de fugtighedskrævende engplanter er det helt afgørende, at området holdes så fugtigt som muligt. En høj vandstand vil desuden hæmme opvæksten af vedplanter på de lysåbne arealer.

Regulering af vandstanden skal dog altid ske under hensyntagen til naboer og andre brugergrupper. Der bør løbende holdes øje med, om der er behov for oprensning af vandhuller til gavn for områdets vadefugle og svømmeænder samt padder og vandlevende smådyr.

### **Prædatorer**

Generelt set trives engfugle bedst på åbne arealer, hvor prædatorer kan opdages i tide, og hvor krager og tårnfalke m.m. ikke har mulighed for at bruge træer og buske til udkigsposter efter æg og unger. Derfor bør sådanne træer og buske fjernes. Desuden kan det overvejes at fjerne og/eller undgå alle

redeskasser til tårnfalk inden for en afstand af 1 kilometer og til vandrefalk indenfor en afstand af 1,5 km fra engene (Miljøministeriet 2005, Thomsen et al. 2012).

Alle nyplantninger af træer eller buske, der kan tjene som udkigsposter for prædatorer, og som potentielt kan sprede sig på arealerne bør ligeledes undgås af hensyn til de ynglende engfugle.

Et vigtigt indsatsområde i forbindelse med forvaltning af vadefuglebestande er desuden at reducere prædation fra ræve. Det har derfor af Roskilde Kommune været fremført, at etablering af en rævefri indhegning i Værebros Ådal kunne medvirke til at gavne engfuglenes livsvilkår i ådalen.

Baggrunden er, at alle engfuglearter anbringer deres rede på jorden, og erfaringer fra en lang række lokaliteter i Danmark og udland har vist, at effektiv rævebekæmpelse og/eller indhegning kan medføre markante stigninger i engfuglenes ynglesucces. Kendte østdanske eksempler er f.eks. Nyord Enge ved Møn (Avifauna Consult 2021), Eskilsø i Roskilde Fjord (WSP 2021) og Vestamager (Olsen 2003).

Erfaringer med sådanne prædatorhegn fra Danmark og udland peger på (Bregnballe & Clausen 2020):

- Det er oftest nødvendigt at benytte hegn med strøm, så der skal benyttes et strømførende trådhegn, eller der skal etableres strømførende tråde på ydersiden af trådhegnet. Det er desuden ikke tilstrækkeligt med én strømførende tråd,
- Hegnet skal sikres mod periodiske strømudfald (f.eks. via afledning til vegetation)
- Ræve kan forcere selv høje hegn og passere overraskende snævre åbninger, hvorfor der skal benyttes en forholdsvis fin maskestørrelse i hegnet,
- Ræve er ofte ekstremt dygtige til at lære sig, hvordan de forcerer et hegn og f.eks. undgår at komme i berøring med strømførende tråde,
- Ræve graver gerne i jorden i forsøg på at forcere et hegn, og derfor skal det elektriske hegn suppleres med et trådhegn der graves ned i jorden.

Specifikt i Værebros Ådal indebærer metoden en række udfordringer:

- Det vil være yderst vanskeligt at spærre et specifikt område af, og de bedste erfaringer med sådanne hegn er da også gjort på øer, landtanger, halvøer og lignende, der lettere lader sig afspærre.
- Det vil være nødvendigt med en større indhegning, da det ikke er muligt at udpege specifikke mindre kerneområder, f.eks. kolonier, for ynglende engfugle. En større indhegning i ådalen vil vanskeliggøre færdsel af det naturligt hjemmehørende hjortevildt, der i dag bidrager til afgrænsning af arealerne
- Der vil desuden skulle findes sikre løsninger i forbindelse med de udfordringer, der måtte knytte sig til, at der i hegnet skulle være en eller flere låge, der bl.a. giver biler og gående adgang til f.eks. HOFOR's arealer.

Som uønsket sideeffekt kan et hegn risikere at påvirke vibernes muligheder for at udnytte landskabet i og omkring ådalen. De største bestande af viber i landbrugsområder forekommer således, hvor vårafgrøder veksler med vedvarende græsarealer, og netop et sådant mosaiklandskab er karakteristisk for Værebros Ådal. Rederne placeres på de dyrkede arealer, der er tørre og byder på godt udsyn i rugetiden, mens ungerne hurtigt efter klækningen kan føres til enge, søbredder o. lign., hvor fødemulighederne og mængden af skjulesteder er bedre. I områder uden vedvarende græs kan fugtige,

udyrkede partier eller småvandhuller i vårsædmarker give mulighed for enkelte vibepar (Petersen 2009). Et hegn vil kunne vanskeliggøre sådanne sæsonbetonede bevægelser mellem levesteder.

Hverken det eksisterende prædationstryk eller engfuglenes ynglesucces i Værebros Ådal kendes, men det er muligt, at etablering af et rævesikkert hegn vil kunne bidrage til at sænke prædationstrykket på ådalens jordrugende fugle. Metoden vil dog være omkostningstung og kræve en større vedvarende indsats i form af regelmæssige tilsyn m.m. Tiltaget skal derfor indgå i den samlede prioritering af indsatsen i kommunens naturområder.

Som alternativ til et prædatorhegn kan det derfor overvejes at forsøge at mindske rævebestandene ved, i samarbejde med lokale jægere og vildtkonsulenten, at bekæmpe rævene ved kunstgrave.

### **Invasive arter**

Canadisk gyldenris og sildig gyldenris, kæmpe-bjørneklo, rynket rose, japansk pileurt og andre eventuelt forekommende invasive arter bør vedvarende bekæmpes på arealerne, således at disse bevares lysåbne og attraktive for engfuglene.

---

## **4.1.2 SÆRLIGT FOR DE SPECIFIKKE DELOMRÅDER**

### **DELOMRÅDE 1**

Området var i 2022 delvist afgræsset og der var kun en smal bræmme af tagrør langs åen, hvor der blev observeret bynkfugle. Allerede i dag har området en vis betydning for vandfugle, da lokaliteten havde den største bestand af viber med 8 kuld og tilsyneladende høj ynglesucces. Desuden ynglede grågås (6-10 kuld), rødben (2-3 par), knopsvane, blishøne og vandrikse alle med 1 par.

Det blev oplyst, at driften af dele af arealet omlægges på netop det område, hvor de 8 kuld viber blev observeret. Omlægningen vil betyde tab af levested for viber, der i Danmark generelt har det svært og er listet som sårbar (VU) på den danske Rødliste (DCE 2019).

### **DELOMRÅDE 2A**

Af vandfugle ynglede knopsvane (2 par), gråstrubet lappedykker (1 par), blishøne (2-3 par) ynglede i søen på dellokaliteten. Desuden sås skarv og fiskehejre fouragerende i åen. Området bærer i dag præg af ophørt græsning og benyttes til jagt.

Området er meget tilgroet med højt græs og urter, og vandhullerne er næsten groet til i pil. Området kunne være egnet til græsning med kreaturer eller evt. heste.

### **DELOMRÅDE 2B**

Området blev vurderet til at være i god kvalitet for vandfugle. Der blev observeret op til 57 rastende tinksmed, hvilket er ret mange på en indlandslokalitet, fouragerende hvid stork samt ynglende rødben og viber på lokaliteten. Desuden ynglede gravand i en grusbunke.

### DELOMRÅDE 3A

Stort engområde syd for Værebros Å med gode forhold for engfugle, herunder ynglende vibe, rødben og bynkefugl. Arealet rummer attraktive områder med lysåben vegetation og sjåp vand. En ræv blev set i området i 2022.

### DELOMRÅDE 3B

Området bærer generelt præg af en del tilgroning. Dette skyldes dels, at der ikke er græsning på store dele af området, samt det tyder på der sjældent eller aldrig sker tidvise oversvømmelser. I området vest for plantagen findes med stor sandsynlighed et ynglepar af rørhøg. Der er en større rørskov rig på fugleliv. Det bevoksede område med høje urter og græsser (som bruges til dyrefoder/hø) yder til gengæld habitater for arter som bynkefugl, mens buske og krat har vist sig at udgøre et yngleområde for rødrygget tornskade, der som rørhøg er omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I.

Delområdet rummer et vist potentiale i forhold til øget afgræsning, idet det rummer en del nåletræsbeplantninger og enkeltstående nåletræer, der med fordel kunne fjernes, dels for at øge det samlede areal med græsning, dels fordi sådanne bevoksninger og enkeltstående træer som nævnt kan tjene som udsigtsposter for kragefugle og skjul for f.eks. ræve (se nedenfor).



Nåletræer i delområde 3B



Eksempel på solitært træ i delområde 3B, der med fordel kunne fjernes.

#### DELOMRÅDE 4

På lokaliteten var der flere søer med spændende fugleliv. Området består af lavtliggende fugtig eng, enkelte små vandhuller, tilstødende rørsump omkring Løje Sø samt højere og lidt mere tørre partier på randen af ådalen. Hovedparten af området fremstod i 2022 umiddelbart med udmærkede forhold for engfugle.



Delområde 4, foråret 2022.

## DELOMRÅDE 5A

Området er præget af pilekrat og tør rørskov, dog også med enkelte mindre vandsamlinger. En del opvækst af rød hestehov langs vandløb. Ret tørt og tilgroet, hist og her kæmpe-bjørneklo. På trods af dette havde området en fin bestand af rørskovsfugle som rørsanger og rørspurv. I et mindre rørskovsområde i det vestligste hjørne i delområdet blev en mulig redebyggende/rugende rørhøg skræmt op den 6. maj, men blev ikke siden registreret i delområdet. Vedvarende forstyrrelser fra nærliggende jagt bør så vidt muligt begrænses til enkelte dage for, at rørhøg ikke opgiver yngleområdet.

## DELOMRÅDE 5B

Ret ringe vandkvalitet i sø, hvor tilstødende vegetation var ryddet i 2022. Kvæget i folden havde samme alder, hvilket kan påvirke græsningens effekt som pleje. En varieret alderssammensætning vil øge variationen i vegetationen.



Lille sø i delområde 5B.

## DELOMRÅDE 5C

Meget tilvokset med for lavt græsningstryk. Kvæg sås i den østlige del af 5C i skovbevoksningen. Den åbne eng kunne med fordel afgræsses af kreaturer eller evt. 2-3 heste.

## DELOMRÅDE 5D

Området bar i 2022 ligesom de andre lokaliteter i ådalen præg af manglende nedbør. Eksisterende græsning blev vurderet at være passende (kødkvæg). Dele af arealet var i 2022 dog præget af lysesiv.



## 4.2 Konsekvenser af mulig motorvej

Vejdirektoratet har på anmodning fra Trafikministeriet udarbejdet en VVM-redegørelse - Vurdering af Virkninger på Miljøet - for anlæg af en ny højklasset vej i Frederikssundfingern fra Motorring 3 til Frederikssund. Der er undersøgt forslag til en motorvej i såvel linjeføringer, der forløber gennem det åbne land gennem Værebros Ådal, som i linjeføringer, der forløber gennem åbent land frem til Veksø og derfra gennem Stenløse og Ølstykke frem til Frederikssund. Der er endvidere redegjort for de trafikale, miljømæssige og økonomiske konsekvenser af forslaget (Vejdirektoratet 2002).

En af de foreslåede linjeføringer krydser den del af Værebros Ådal, der i denne rapport udgøres af delområde 2B. Området består i dag af kreaturafgræssede fugtige enge, der særligt om foråret fremstår med sjapvand og udgør et attraktivt levested for ynglende, rastende og fouragerende engfugle.

Rødben, vibe, vandrikse og grågås yngler i området for vejens krydsning, og hvid stork og rørhøg ses meget regelmæssigt fouragere i området. Desuden raster og fouragerer vadefugle på træk især i forårsmånederne i områdets sjapvand, herunder op til 57 tinksmede i foråret 2022.

Mange arter af fugle vil i et vist omfang kunne vænne sig til trafikken på en krydsende vej. "Forudsigelighed" betyder således meget for, hvordan fuglene reagerer, og nogle arter af vandfugle kan yngle og fouragere i støjbelastede og trafikerede miljøer, som det ses ved f.eks. Utterslev Mose.

Det areal, som vejen "beslaglægger", dvs. området under vejføringen, vil dog ikke længere kunne fungere som ynglelokalitet for engfugle, og det er givet, at vadefugle som vibe og rødben samt gæs vil holde en vis afstand til en motorvej på dette sted, da disse er kendt for at holde afstand til høje strukturer (Pearce-Higgins et al., 2009).

Det vurderes samlet set, at en motorvejskrydsning gennem delområde 2B ikke vil betyde, at de nævnte arter ikke længere vil kunne yngle eller fouragere i ådalen, men nærområdet omkring broen vil blive markant forringet for såvel ynglende som fouragerende vadefugle, svømmeænder samt hvid stork.



Området for den foreslåede motorvejskrydsning af Værebros Ådal, foråret 2022.



Tinksmid – op til 57 fugle rastede i området for den foreslåede motorvejskrydsning af Værebros Ådal, foråret 2022. Foto Steen Højmark-Jensen



Rødben – unglefugl i området for den foreslåede motorvejskrydsning af Værebros Ådal.



Vibe – ynglefugl i området for den foreslåede motorvejskrydsning af Værebros Ådal.



Hvid stork – fouragerer i området for den foreslåede motorvejskrydsning af Værebros Ådal.

## 5 REFERENCER

Avifauna Consult 2021. Ynglefuglerapport Nyord Enge 2021 Resultater af overvågningen foretaget for Fugleværnsfonden og Vordingborg Kommune.

Bregnballe, T., Thorup, O. & Clausen, P. 2020. Prædatorhegn på Tipperne. Forventet effekt på engfuglenes ynglesucces. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 9 s. – Notat nr. 2020|28 [https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet\\_2020/N2020\\_28.pdf](https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet_2020/N2020_28.pdf)

DCE 2019. Den danske rødliste 2019: [AU Ecoscience - Den danske Rødliste](#)

DOF 2022. Folder fra DOF's hjemmeside:  
[https://www.dof.dk/images/naturpolitik/naturpolitik/dokumenter/Pjece\\_Sammen\\_Om\\_Viben.pdf](https://www.dof.dk/images/naturpolitik/naturpolitik/dokumenter/Pjece_Sammen_Om_Viben.pdf)

DOF-basen 2022. Dataudtræk fra dofbasen.dk per. 27. september 2022.

Miljøministeriet 2005. Handlingsplan for truede engfugle. – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.  
Thomsen, H.M., J.L. Larsen, N.P. Andreasen, O. Thorup, & E. Østergaard 2012: Udpegning af egnede opsætningssteder til vandrefalkekasser. – Dansk Ornitologisk Forening.

Olsen, H. 2003. Patterns of predation on ground nesting meadow birds. - Ph.D.-thesis. Department of Ecology, The Royal Veterinary and Agricultural University, Copenhagen.

Orbicon 2008. Ynglende fugle i Værebros Ådal. – Rapport til Roskilde Kommune.

Pearce-Higgins, J. S. 2009. The distribution of breeding birds around upland wind farms. Journal of Applied Ecology Volume 46, Issue 6, pages 1323–1331.

Petersen, B.S. 2009. European Union Management Plan 2009-2011. Lapwing Vanellus vanellus. – European Commission Technical Report 2009-033.

Vejdirektoratet 2002. Ny højklasset vej i Frederikssundfingern VVM-redegørelse. Sammenfattende rapport Rapport 250.

Vestergaard, P. 2000. Strandenge – en beskyttet naturtype. - Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Vikstrøm, T., Eskildsen, D.P., Jørgensen, M.F. & Ali, N.Y. 2022: Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2021. Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. Dansk Ornitologisk Forening.

WSP 2021. Ynglende fugle I Roskilde Fjord 2021. Roskilde Kommune, Frederikssund Kommune. Lejre Kommune & Nationalpark Skjoldungerne Land.

# BILAG



Delområde 1



Delområde 2

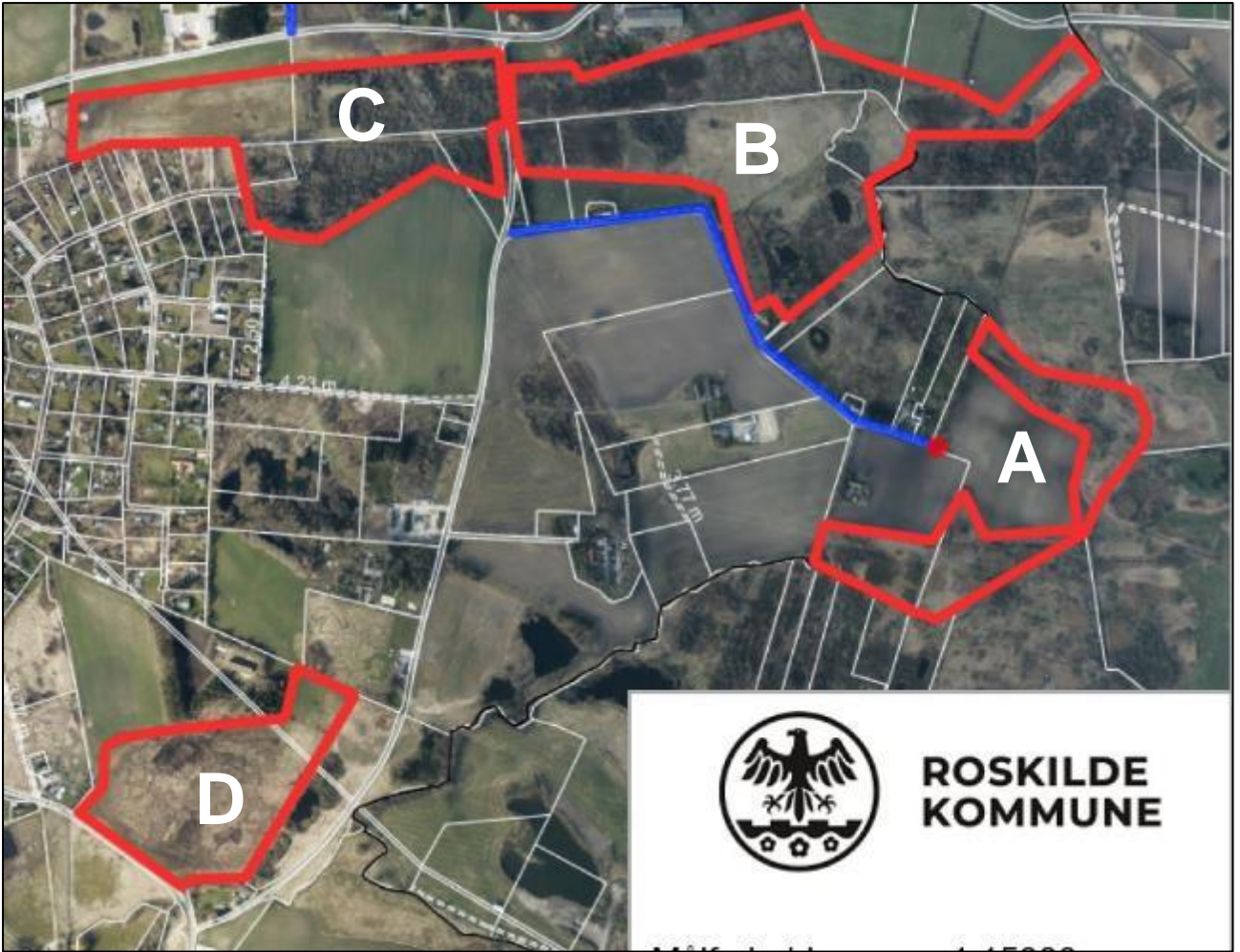


Delområde 3



Delområde 4





Delområde 5